

Nr 1789

av herr Hugosson m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 111 angående regional utveckling och hushållning med mark och vatten.

I bilaga 1 "Regionalpolitiskt handlingsprogram m. m." till Kungl. Maj:ts proposition 1972:111 ges på s. 477-479 en beskrivning av utvecklingen i de tre storstadsområdena. Förvisso är den redovisning av utvecklingen som där givits riktig och rättvisande om man betänker den snabba expansion som förekom under 1950-talet och 1960-talets första hälft. Från mitten av 1960-talet kan man förnärka en klar tendens till dämpning av storstadstillväxten, och under innevarande år präglas de tre storstadsområdena av en befolkningsmässig och sysselsättningsmässig tillbakagång. Även om de siffror som nedan lämnas som beskrivning av den aktuella situationen till viss del påverkats av den dämpning av konjunkturen som präglat 1971 och 1972, torde det otvivelaktigt vara så, att de tre storstadsområdena som en följd av näringsstrukturen i framtiden icke kommer att karakteriseras av någon kraftig befolkningsökning i likhet med vad som var fallet under 1950- och 1960-talen.

Under innevarande år har Stockholms kommun t. o. m. september månad haft en befolkningsminskning på över 18 000 invånare. Det innebär för huvudstadens del en flyttningsförlust på över 20 000 människor. För hela år 1972 kan man vänta sig att befolkningsminskningen i Stockholms kommun kommer att vara minst 20 000. För Stockholms län har befolkningstalet i stort sett varit oförändrat under året. Detta innebär en kraftig utflyttning, då födelseöverskottet under senare år legat mellan 7 000 och 7 500.

För Göteborgs kommun har den hittillsvarande utvecklingen under år 1972 inneburit en folkminskning på 7 600 personer, och för hela år 1972 kan man räkna med en befolkningsreduktion på mellan 8 500 och 9 000 människor. För hela Storgöteborgsområdet gäller samma situation som i Stockholms län, dvs. oförändrade befolkningstal, vilket alltså med tanke på födelseöverskottet innebär en flyttningsförlust på mellan 4 500 och 5 000 människor detta år. När det slutligen gäller det minsta av våra storstadsområden kan man för Malmö-Lundregionen notera att Malmö kommun under de tre första kvartalen i år förlorat 3 700 invånare, och totalt för året tyder prognoserna på en befolkningsminskning på 4 600 personer, vilket alltså innebär en flyttningsförlust på bortemot 6 000 människor. Stagnation kännetecknar för övrigt hela Malmö-Lundregionen, som under år 1972 torde notera en folkökning som helt svarar mot ett beräknat födelseöverskott på omkring 2 000 personer.

Nuvarande situation är alltså den att någon tillväxttakt som bör dämpas i storstadsområdena icke föreligger. Vi motionärer vill starkt

understryka departementschefens uttalande: "Däremot är det enligt min mening inte realistiskt att räkna med en uppbromsning av expansionen i så hög grad att en fortsatt befolkningsökning i dessa områden skulle helt förhindras." Utvecklingen under 1971 och 1972 har – inte minst i centralorterna i de tre storstadsområdena – skapat synnerligen svåra kommunalekonomiska problem, och de köproblem som fortfarande föreligger från den period då tillväxttakten var för expansiv blir mycket svåra att lösa vid en dylik utveckling.

Det som i dag emellertid inger en viss oro inför framtiden är sysselsättningen inom tillverkningsindustrin, som sedan flera år tillbaka minskar. När det gäller Stockholmsområdet säger departementschefen "att den fortsatta utvecklingen måste ägnas särskild uppmärksamhet", medan det för Göteborgsregionen uttalas "att tillväxten begränsas framför allt inom den tunga industrin". Enligt departementschefen är expansionstendenserna i Malmöregionen av så allmän karaktär att dämpningsåtgärderna där bör ha mera generell inriktning.

För Göteborgsregionen har sysselsättningen i den privata sektorn inte ökat under 1960-talets senare del. Orsaken härtil är som sagt framför allt minskad sysselsättning inom tillverkningsindustrin. Denna minskning har emellertid fram till 1971 kompensrats av ett ökande arbetskraftsbehov inom handel och privata tjänster. Behovet har dock inte varit tillräckligt för att kompensera nedgången inom jordbruk m. m.

Sysselsättningsökningen i regionen under senare hälften av 1960-talet har framför allt burits upp av den snabbt expanderande offentliga sektorn. I relativa tal svarar den kommunala och landstingskommunala verksamheten för drygt 75 procent av den samlade regionala sysselsättningsökningen under perioden.

Under perioden 1960–1965 ökade antalet sysselsatta inom industrin i Göteborgsområdet med 14 000 personer, men under senare hälften av 1960-talet minskade antalet sysselsatta inom industrin med 2 400 personer. Bortsett från den tunga verkstadsindustrin har samtliga industrigrenar under senare hälften av 1960-talet minskat sitt behov av arbetskraft. Göteborgsområdet har fått ett relativt ensidigt sammansatt näringsliv, där bortemot 65 procent av verkstadsindustrin endast omfattar fyra företag, nämligen Volvo, SKF, Götaverken och Eriksberg. Av samtliga industrisysselsatta i Storgöteborg återfinns inte mindre än 35 procent inom dessa fyra företag. Detta innebär enligt oss motionärer en fara på sikt för Göteborgsområdet och har därtill lett till att sysselsättningsminskningen under de senaste fem till sju åren koncentrerats till branscher med hög andel kvinnlig personal. Av minskningen av antalet arbetstillfällen inom industrin under 1966–1970 svarade sålunda kvinnorna för närmare 60 procent – eller i absoluta tal 1 400 personer – detta trots att kvinnorna endast utgjorde 20 procent av samtliga anställda inom industrin.

Vi anser att man i den regionalpolitiska planeringen såväl för Göteborgsregionen som för Malmö-Lundregionen bör ägna särskild uppmärksamhet åt nedgången i industrisysselsättningen på samma sätt

som aviseras för Stockholmsområdet. För Göteborgsregionen inger den koncentration som ägt rum till ett fåtal större företag oro inför framtiden. Vad kommer att hända med sysselsättningen i Göteborgsområdet och Malmö-Lundregionen om vi får en besvärlig varvskonjunktur? Eller om bilindustrin i Göteborg i en framtid skulle få problem? Åtgärder måste vidtas så att ensidigheten inom näringslivet inte blir för stor. En ökad lokalisering av lätt industri till dessa områden torde inte innebära någon fortsättning av den expansion som kännetecknade 1950-talet och 1960-talets första hälft.

Vi vill därför understryka att de synpunkter beträffande industrisysselsättningen i storstadsregionerna och behovet av kompletterande industri till dessa regioner blir beaktade i den framtida regionalpolitiska planeringen.

Vi får därför hemställa

att riksdagen måtte beakta vad i motionen anförts beträffande industrisysselsättningen i storstadsregionerna - främst i vad avser Göteborgs- och Malmö-Lundregionerna - vid beslut om regionalpolitikens utformning.

Stockholm den 16 november 1972

KURT HUGOSSON (s)

DORIS HÅVIK (s)

JAN BERGQVIST (s)

LENNART PETTERSSON (s)

KAJ BJÖRK (s)

i Lund

i Göteborg

ALF PETTERSSON (s)

EVERT SVENSSON (s)

i Malmö

i Kungälv

LISA MATTSON (s)

ERIK ADAMSSON (s)

ERIC JÖNSSON (s)

i Malmö